

Bijeenkomst 8 maart 2025 Natuurorganisaties Rijnland

Anja van Zantvoort en Marga van der Tol

Peilbeheer Rijnland 2025: over koeien, vogels, natuur en mensen

Beste mensen, welkom vanavond. Fijn dat u er bent en wat goed dat u geïnteresseerd bent in het peilbeheer van Rijnland! Dat peilbeheer is technisch ingewikkeld en dat Nederland daar internationaal om bekend staat bevestigt nog eens dat we er blij mee mogen zijn dat we als land daar zo goed in zijn. Maar dat wil niet zeggen dat dat automatisch zo blijft en met name: dat dat ook voldoende blijft in de toekomst. Daar gaan we het vanavond samen over hebben.

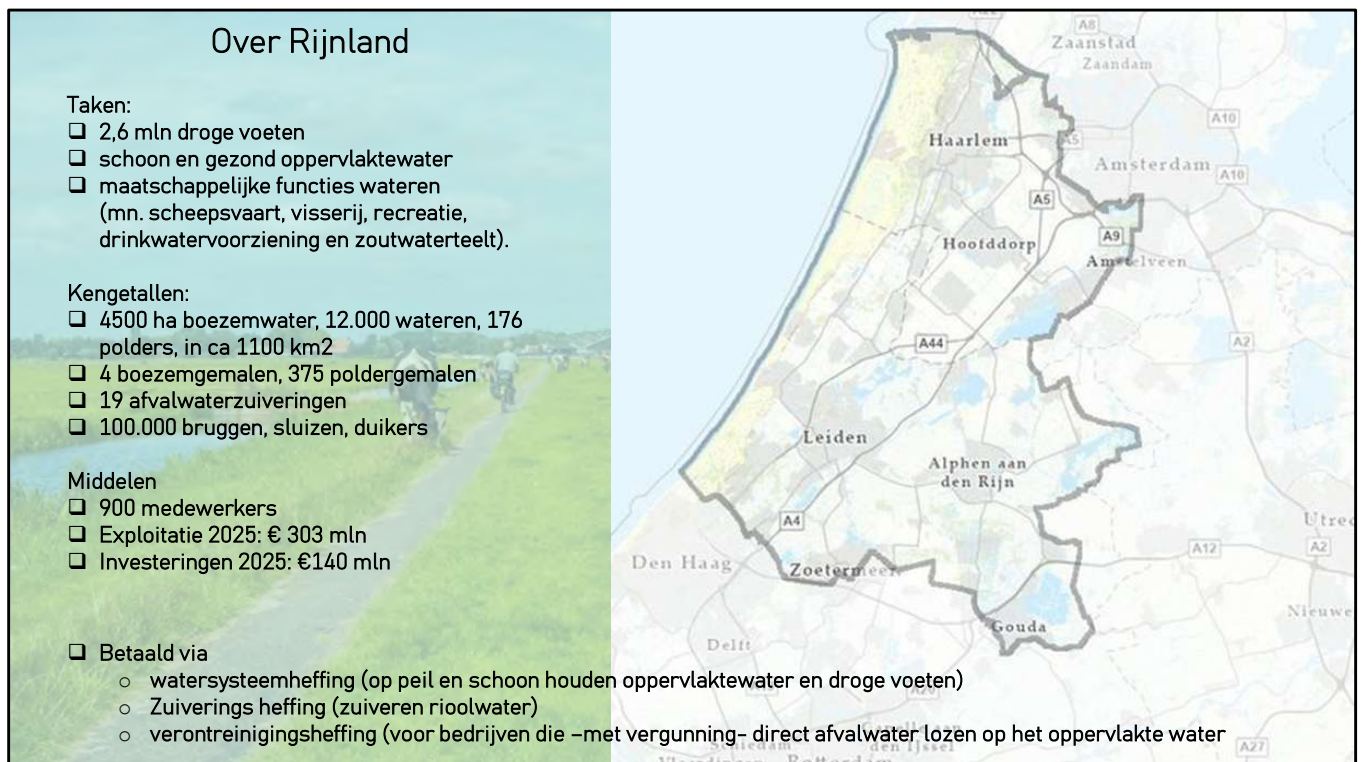
Programma

Marga van der Tol

- ☐ Introductie:
 - ☐ Wie is wie, doel vanavond
 - ☐ Rijnland en peilbeheer
 - ☐ Belangen en uitdagingen
- ☐ Pauze
- ☐ Concept-Nota Peilbeheer Rijnland 2025
 - Kaders en hoofddoelen
 - Bodemdaling en CO2-uitstoot
 - Peilregime
 - Natuur en biodiversiteit
 - Provincie
- ☐ Discussie
Hoe verder?

Dit is wat we gaan doen vanavond: eerst nemen we u mee in wat peilbeheer is en hoe het werkt. We staan ook kort stil bij de belangen en uitdagingen die daarbij spelen. Dan is er een pauze en na de pauze zoomen we in op de Nota Peilbeheer die nu is vrijgegeven voor Inspraak:

Eerst kijken we welke kaders meespelen en welke hoofddoelen Rijnland hanteert. Daarna staan we stil bij de plannen die Rijnland heeft voor de bodemdaling en CO2-uitstoot en voor de natuur en biodiversiteit. Dat doen we niet zomaar. Dat vloeit voort uit de motie waarmee het Algemeen Bestuur de actualisatie van de oude Nota Peilbeheer heeft afgedwongen. We komen daar straks op terug. Ook de provincie komt aan bod. Daarna gaan we met elkaar in gesprek en we ronden af met de vraag hoe verder.

Rijnland zorgt voor het waterbeheer in het gebied dat in het noorden loopt van Velzen tot Amsterdam-West en in het zuiden van Wassenaar tot Gouda. Op de sheet ziet u enkele kengetallen. De belangrijkste:

Rijnland telt ongeveer 1,3 mln inwoners, 2,6 mln droge voeten ☺. Het gaat om aanzienlijke kilometers en wateroppervlaktes. Daarvoor beheren we gemalen, zuiveringsinstallaties, sluizen, duikers, bruggen en ook gebouwen. Per jaar zetten we meer dan 300 mln om aan exploitatie en 140 mln aan investeringen. Dat betalen we samen vanuit de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. Bedrijven die met vergunning vuil water lozen betalen ook nog een verontreinigingsheffing.

Nog even een paar weetjes: het gemiddeld waterpeil in onze polders ligt op - 60 cm NAP maar het maaiveld ligt in Rijnland gemiddeld op 0 meter, met uitersten als - 8 m en + 34 m. Als u wil weten hoe hoog of laag uw huis en omgeving liggen kunt u uw postcode invullen op www.ahn.nl.

Het filmpje wat we u zo direct laten zien geeft u hopelijk wat meer gevoel bij al deze droge informatie.

UITGELEGD: PEILBEHEER IN EEN NOTENDOP

Peilbeheer, broeikasgassen en grondgebruik

Via peilbeheer beïnvloeden we het oppervlaktewaterpeil. Dat heeft gevolgen voor het peil van het grondwater. Dat zet processen in de bodem in gang. Daardoor worden broeikasgassen uitgestoten.

De grondwaterstand heeft ook gevolgen voor hoe we het land kunnen gebruiken.

Drooglegging

Opbolling
(bij neerslagoverschot)

Hol (bij wegziging/
neerslagtekort)

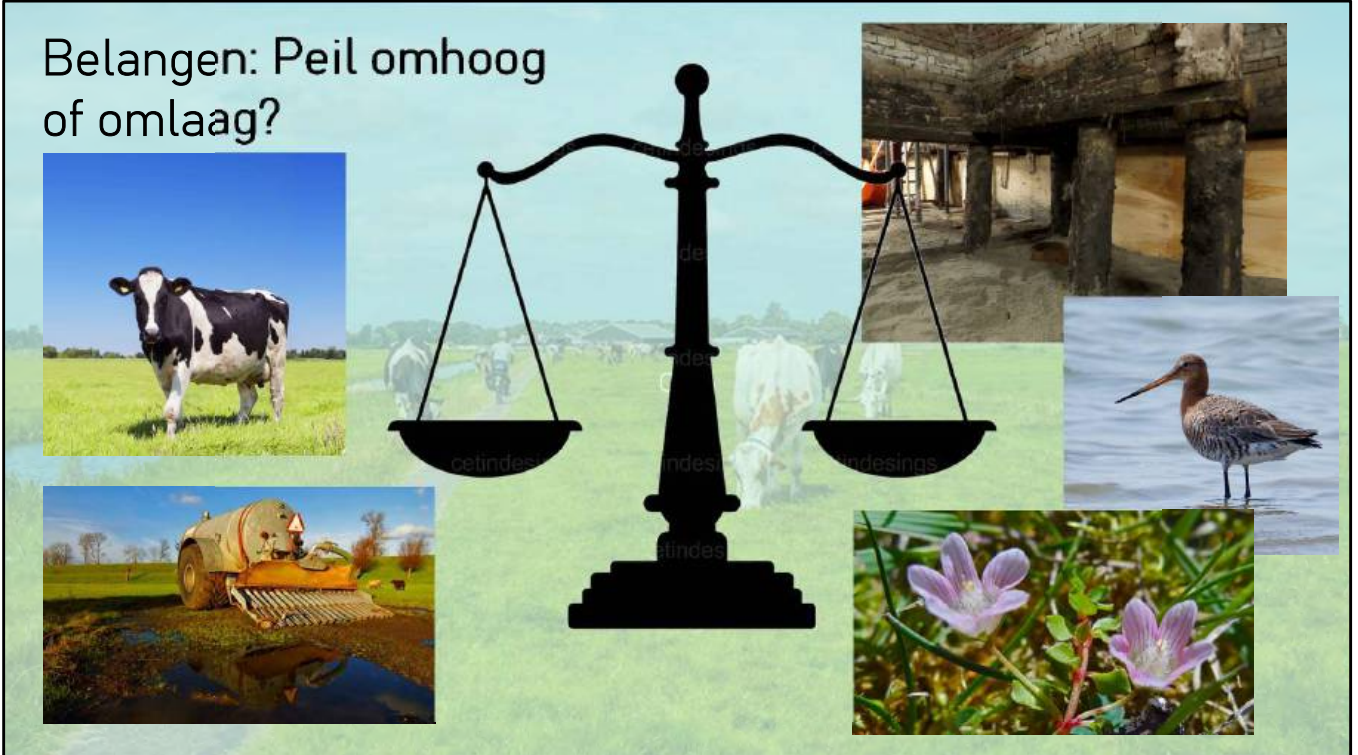
Polderpeil

Deze sheet laat goed zien hoe het peilbeheer werkt. Links in beeld ziet u het peil van het slootwater. Dat peil wordt op het plaatje met een holle lijn doorgetrokken naar rechts. Dat is de stand van het grondwater. Het peil in de sloot beïnvloed de stand van dat grondwater, maar het is geen 1-op-1 verband. Hoe groter de afstand van de sloot tot het land hoe kleiner de invloed. En ook de grondsoort maakt verschil.

Wat het plaatje ook laat zien is dat een droge bodem CO₂ uitstoot, zeker in veengronden. Dat komt omdat er zuurstof bij het veen komt. Daardoor oxydeert het veen. De bodem klinkt dan in.

Wat het plaatje ook laat zien is de invloed van het grondwater op het gebruik dat mensen van de grond maken.: landbouw en een beetje natuur, in dit geval.

Belangen: Peil omhoog of omlaag?

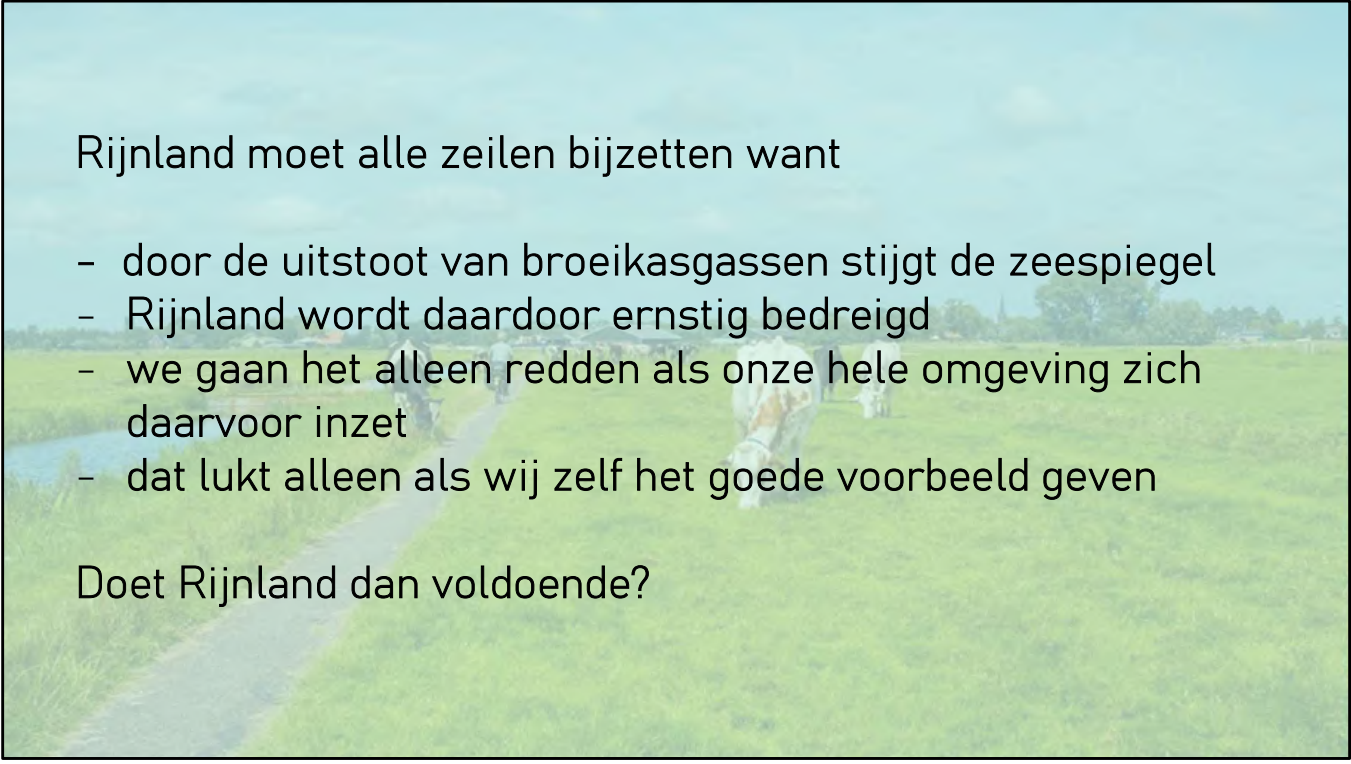
DE hamvraag bij het peilbeheer is: moet het peil hoog of laag blijven? Op die vraag zijn veel verschillende antwoorden mogelijk. Er zijn immers veel verschillende belangen die allemaal met dat peilbeheer gediend moeten worden: denk aan de vele nieuwe woningen die allemaal hun vuil water af moeten kunnen voeren en die allemaal de wc door willen trekken, of denk aan oude woningen en infrastructuur die nog op houten palen staan –die kunnen rotten als de bodem te droog is. Denk aan de boer die met zijn koeien en mestkarren het land op wil om zijn brood te verdienen. En denk vooral ook aan onze natuurgebieden en onze flora en fauna, die klem komen te zitten tussen de gevolgen van alle klimaatveranderingen en de vele ruimtevragen van andere functies.

Uitdagingen

Er zijn ook veel uitdagingen voor een waterschap als Rijnland. Deze sheet laat er een paar zien:

hevige plensbuien, wateroverlast, hittestress in steden en het gebrek aan weerbaarheid van veel burgers om die gevolgen op te vangen, de stijging van de zeespiegel en de gevolgen voor onze primaire en regionale keringen, de zoute kwel en verzilting die daar mee samenhangen, de boeren die een toekomstbestendig toekomstperspectief missen, de flora en fauna die nu al ernstig leidt onder de milieuvervuiling.

Rijnland moet alle zeilen bijzetten want

- door de uitstoot van broeikasgassen stijgt de zeespiegel
- Rijnland wordt daardoor ernstig bedreigd
- we gaan het alleen redden als onze hele omgeving zich daarvoor inzet
- dat lukt alleen als wij zelf het goede voorbeeld geven

Doet Rijnland dan voldoende?

Het is moeilijk om al die belangen onder een hoed te brengen, maar je kunt ook niet op de oude voet doorgaan, vinden wij. Daarvoor zijn de gevolgen van de klimaatveranderingen die op ons afkomen te groot. Met name de combinatie van bodemdaling en CO₂-uitstoot is voor Rijnland geen klein dingetje.

In 150 jaar komt Rijnland gemiddeld 1 meter lager te liggen als het aan onze Nota Peilbeheer ligt. Dat betekent niet alleen dat er heel veel geld moet gaan naar de ophoging en versterking van duinen en dijken, maar ook dat we om zoute kwel en verzilting tegen te gaan mega grote waterbekkens zullen moeten bouwen. Dat kost niet alleen veel geld maar ook ontielijk veel ruimte.

We kunnen niet in ons eentje de opwarming van de aarde tegengaan, maar Rijnland is een van de eerste gebieden die er echt ernstig last van krijgt.

Daarom moeten we volle bak vooruit en alle zeilen bijzetten, zodat we anderen kunnen overtuigen om ons te helpen.

Na de pauze gaan we het er over hebben of de Nota Peilbeheer daar voldoende aan tegemoet komt.

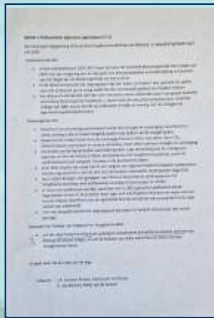
Pauze

Anja van Zantvoort

Anja stelt zich kort voor

Kaders

Motie PvdA & PvdD
5/7/2023
WBS en flora en fauna

Klimaatakkoord van
Parijs 2015

Tweede Kamerbrief
Water en Bodem
Sturend
25/11/2022

Omgevingswet
Miv 1/1/2024

Kaders

WBS:

- 25-11-2022 heeft ex minister Harbers de TK een brief gestuurd over “Water en Bodem Sturend”.
Doel: het bodem- en watersysteem doorslaggevend maken bij waar en hoe je bouwt. Sowieso niet bouwen in gebieden met a) extreme bodemdaling en/of b) hoge overstromingsrisico's. Daarnaast laaggelegen > wateroverlast EN economische schade buiten en binnen.
- In de praktijk mooie samenwerking Rijk, provincie, gemeente en waterschap (Gnephoek)
- Helaas : november 2024 heeft minister Keijzer aangegeven dat ze hier losser mee om wil gaan: rekening houden met ipv sturen. Als je achtertuin

misschien een keer blank staat is dat niet erg”.
Nederlands Dagblad: waarschuwt voor miljardenschade door onbezonnen bouwen.

- **De praktijk zal leren hoe dit uitpakt.**

☐ Aangenomen motie 5 juli 2023 PvdA en PvdD:

- **Nav peilbesluit 5 juli 2023: peil volgt functie ipv lange termijn perspectief gebied door “peil volgt functie**
“HHR: a la Luther: “Hier sta ik, ik kan niet anders”
- **“actualiseer Nota Peilbeheer 2020 en**
 - **geef TK-brief “Water en Bodem Sturend” dd. 25-11-2022 daarin een belangrijke plaats**
 - **Bepaal hoe flora en fauna hierin worden meegenomen**

☐ Omgevingswet en Waterschapswet bepalen:

- **Waterschappen zorgen voor de aan-en afvoer van water, het zuiveren van rioolwater, het lozen van vervuild water en ze onderhouden waterkeringen zoals dijken en duinen**
- **Doel is dat ze –zoals Marga al vertelde-**
 - **overstromingen, wateroverlast en waterschaarste voorkomen en waar nodig beperken**
 - **De chemische en ecologische waterkwaliteit van het oppervlaktewater beschermen en verbeteren**
 - **Zorgen dat hun wateren de nodige maatschappelijke functies vervullen**
- **bij elk peilbesluit brede en zorgvuldige afweging van alle belangen**
- **Daarnaast worden er nog een heleboel praktische bestuurlijke zaken in geregeld.**

☐ Klimaatakkoord Parijs 2015 (mede ondertekend door de waterschappen)

- **In 2030 CO2 uitstoot in NL met 55% verlaagd tov 1990**
- **Voor Zuid-Holland: in 2030 25% minder CO2-uitstoot dan in 1990**

Hoofddoelen Nota Peilbeheer

☐ Duurzaam inrichten watersysteem

- Robuust en betaalbaar
- Optimale ecologie en waterkwaliteit
- Terugdringen uitstoot broeikasgassen
- Beperken bodemdaling en verzilting
- Voorkomen funderingsschade
- Verminderen energievraag waterbeheer
- Bijdragen aan drinkwatervoorziening
- Water en Bodem sturend bij de ruimtelijke inrichting nieuwe ontwikkelingen

☐ Rechtszekerheid landgebruikers

☐ Peil volgt functie : huidige functies wegen altijd zwaarder bij elk peilbesluit

De Nota Peilbeheer kent een aantal mooie doelen:

Robuust betekent dat je watersysteem de uitvoering van je kerntaken structureel garandeert.

Over ecologie, bodemdaling, CO₂-uitstoot, verzilting en funderingsschade gaan we het zo meteen hebben, over WBS hebben we het al gehad.

Wat vooral belangrijk is om hier te noemen is dat Rijnland huidige functies bij elk peilbesluit bij voorbaat zwaarder wil laten wegen dan andere belangen. Dat noem je ook wel “peil volgt functie”.

Rijnlandse ambities: Bodemdaling

- Rijnland wil niet tot - 60 cm beneden maaiveld droogmalen maar tot - 40 cm.
 - Bij dubbelfunctie, waaronder natuur: maatwerk om sneller naar -40 cm of kleiner te komen.
 - - 20 cm is het beste voor de remming van bodemdaling en CO₂-uitstoot
 - - 30 cm is volgens provincie Zuid Holland voor landbouw nog acceptabel
- Rijnland blijft de bodemdaling minimaal voor 75% volgen bij het droogmalen, tenzij men al maatregelen om de bodemdaling te remmen heeft getroffen
- Rijnland gaat uiterlijk vanaf 2030 deze aanpak overal toepassen. Daar waar er draagvlak voor is doet Rijnland dat eerder

Hoe wil Rijnland haar doelen realiseren?

Als in een gebied de bodem over een aantal jaren met bijvoorbeeld 10 cm daalde, legde Rijnland tot nu toe die 10 cm. steeds helemaal droog door extra te malen. Daardoor bleef het peil van het grondwater voor die boer op het oude niveau beneden maaiveld.

- ☐ Dat wil Rijnland veranderen. Als in een gebied het grondwater tussen de - 60 cm en de - cm beneden het maaiveld ligt dan wil Rijnland in kleine stapjes de grond natter maken totdat - 40 cm is bereikt.
- ☐ Voor natuur wil Rijnland maatwerk toepassen om sneller naar - 40 cm of kleiner te komen. Dat is goed nieuws voor f&f. Maar - 40 cm is een bescheiden doel:
 - - 20 cm is het beste ivm bodemdaling en uitstoot
 - - 30 cm is volgens de provincie voor boeren nog haalbaar
- ☐ Wat Rijnland ook gaat veranderen: als de boer dat zelf al voldoende doet dan blijft Rijnland de hele resterende daling van de bodem droog malen. Doet een boer dat niet, dan maalt Rijnland voortaan alleen nog maar 75 % van de bodemdaling weg.

☐ 2030 (zie sheet)

Gevolgen

- ❑ Klimaatdoel Zuid Holland 2030:
dring CO₂-uitstoot met 25% terug tov 1990
- ❑ Rijnland bereikt stikstofdoel voor 2030 op zijn vroegst rond 2090
- ❑ De bodem in Rijnland blijft dalen
- ❑ Oorzaak: bestaande functies wegen voor Rijnland altijd zwaarder bij elk peilbesluit > beperkte ambities

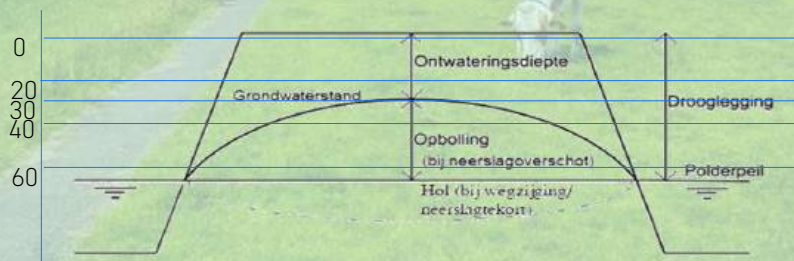
De gevolgen van deze aanpak : we halen ons stikstofdoel voor 2030 bij lange na niet en de bodem blijft grotendeels dalen. U ziet dat de aanpak van Rijnland lang niet ambitieus genoeg is om deze belangrijke doelen te halen. Dat komt omdat men de boeren ontziet omdat men bang is voor schadeclaims.

Rijnlandse ambities bodemdaling: Dit kan beter ! (pg 1 van 2)

☐ Geen voorrang voor bestaande functies.

☐ Streef naar het peil -30 cm beneden maaiveld want:

- 60% van de weides zit al op -40 cm en daar wordt geen actie op ondernomen.
- Bij - 30 cm kan ook geboerd worden (bron: provincie Zuid Holland)
- Mestmachines zijn 2 x per jaar nodig en worden vaak ingehuurd
- Er zijn tegenwoordig goede alternatieven voor de zware mestkarren.

Kan dit beter? Ja zeker!

☐ De wet wil dat steeds per peilbesluit alle belangen tegen elkaar worden afgewogen

☐ Als vrije keuze is deze voorrang niet te onderbouwen:

- Door de aanpak van Rijnland daalt de bodem in ca 150 jaar met ca 1 meter
- Dit kost tot 2050aan funderingsschade in totaal ca. €2,1 mld en voor het

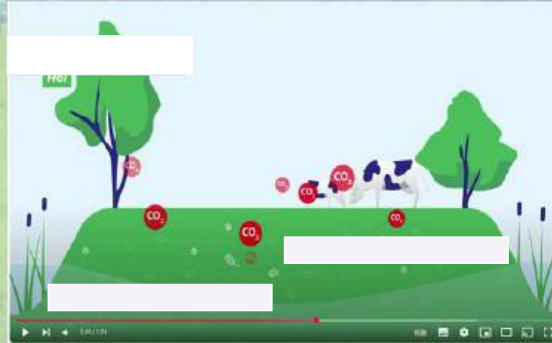
waterbeheer €20 mln.

**Ongestoord boeren levert tot
2050 ca. €1 mld op. (bron:
Rijnland)**

- ☐ **Bij verdergaande bodemdaling, broeikasgasuitstoot en zeespiegelstijging staat de toekomstige levensvatbaarheid van Rijnland ernstig onder druk:**
 - ☐ **Dijken moeten steeds hoger, in elk geval aan de kust**
 - ☐ **Polders komen veel lager te liggen dan nu nu (- 4 tot – 5 NAP)**
 - ☐ **Zoute kwel, hele polders onder water? Hoge dijken nodig.:**

Rijnlandse ambities bodemdaling: Dit kan beter ! (pg 2 van 2)

- ☐ Volg bij drooglegging de bodemdaling maximaal 25% tot 50%
- ☐ Breng in kaart hoe Rijnland mensen bij transitie kan steunen op weg naar een ander peilregime

Als je meteen start en begint met 50% droog malen dan haal je in 2030 een groot deel van je CO₂-doel! Dan duurt dat niet tot 2090.

En breng in kaart hoe je als waterschap mensen over de drempel kunt helpen met informatie, begeleiding, subsidies, hulp bij ruilverkaveling enzovoorts.

Hoe vangt Rijnlands peilbeheer de gevolgen van klimaatveranderingen op?

Marc Minnee

- ❑ Rijnlands peilbeheer kenmerkt zich door : 3 soorten peilbeheer, peilhoogte, peilvakindeling en tussentijdse peilindexatie
- ❑ 3 Hoofdtypen peilbeheer
 - Regulier Peilbeheer
 - Traditionele vorm met vast peil
 - Geen bandbreedte
 - Minst flexibele vorm
 - Flexibel Peilbeheer
 - Natuurlijke variatie binnen een bepaalde bandbreedte (meestal 0,1 tot 0,2 meter)
 - Bespaart jaarrond watervraag
 - Nadeel: watertekort in droge periode blijft ongeveer gelijk
 - Dynamisch peilbeheer
 - Actieve sturing op basis van het weer
 - Effectiever in beperken watertekorten maar niet bij langdurige droge periodes
 - Effect sterk afhankelijk van natuurlijke omstandigheden
 - Vereist meer beheersinspanning

Woorden die even uitgelegd moeten worden:

Peilvlakindeling

Peilindexatie

Peilregime

Af/uitspoeling nutriënten

Daarna ingaan op 3 hoofdtypen en hun kenmerken

Wat doet Rijnland voor haar ecologie en kan dat beter?

- ❑ Bij combinaties van agrarische en natuurbestemming mag drooglegging niet toenemen
- ❑ Specifieke aandacht voor ecologie en waterkwaliteit (flora en fauna)
 - schommelend waterpeil (flexibel of dynamisch)
 - Beperkt inlaten gebiedsvreemd water
 - Peilverhogingen om brakke kwel terug te dringen
 - (tijdelijke) peilaanpassing > extra af/uitspoeling nutriënten
 - Voor broedsucces van weidevogels worden zomerpeilen vroeg in het voorjaar ingesteld, tenzij het voorjaar extreem nat is (broedseizoen 15/3 t/m 15/7).
- ❑ Wat kan en moet beter?
 - Laat veenweides in een generatie toegroeien naar – 25 cm beneden maaiveld, leg overal waterinfiltratiesystemen aan en leg maximaal 50% droog
 - Vergroot natuurgebieden (bijv. Krimpenerwaard, Alblasserwaard)
 - Ontwikkel een rijke schakering aan biotopen, jaag zo de biodiversiteit aan
 - Geef boeren kostendekkende vergoedingen voor weidevogelvriendelijk beheer
 - Ontwikkel samen met de provincies een ruimtelijke visie veenweides die voldoende ruimte biedt aan biodiversiteit en agrariërs

Rijnland noemt –inmiddels, na bespreking in de commissie- enkele maatregelen voor het peilbeheer die op zich de biodiversiteit kunnen helpen, maar die niet voldoende zullen zijn om de positie van de natuur en biodiversiteit te borgen en te versterken. Daarvoor zijn andere maatregelen nodig. Maar we zijn ook benieuwd hoe u hier tegenaan kijkt.

Voordat het zo ver is, geef ik graag het stokje over aan Tino Wallaart, onze waterwoordvoerder uit de PvdA/GL Statenfractie Noord Holland.

Provincie Zuid Holland
Tino Wallaart

Grondgebruik en peilbeheer in Zuid Holland

❑ Taken en bevoegdheden

- *Provincie*: stelt kaders voor peilbeheer en natuurbeheer, houdt toezicht op waterschappen
- *Waterschappen*: voeren het operationele peilbeheer uit binnen de gestelde kaders.

❑ Visie Zuid Holland op peilbeheer, ook in relatie tot flora en fauna

- Water en Bodem sturend bij ruimtelijke inrichting;
- Beperken bodemdaling en CO₂ uitstoot in veenweidegebieden;
- Balans tussen landbouw, waterbeheer en natuurherstel;
- Nauwe afstemming tussen provincie, waterschappen en natuurorganisaties

❑ Tips voor Rijnlandse natuurorganisaties en bestuurders

Hoe verder?

Anja van Zantvoort

- ❑ Nota Peilbeheer is de inspraak in tot 29 april.
(<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2025-6341/terinzagelegging>)
- ❑ Wat u kunt doen:
 - Schriftelijk zienswijzes indienen (post@rijnland.net)
 - Inspreken en/of toehoren in Commissie Voldoende Water en Waterkwaliteit (16 april, 25 juni, 9.30 – 12.00 uur)
 - Inspreken en/of toehoren in de Verenigde Vergadering van het Algemeen Bestuur van Rijnland (9 juli, 13.00 – 18.00 uur)
- ❑ Adres: Hoogheemraadschap Rijnland, Archimedesweg 1, Leiden
- ❑ Meer informatie bij:
 - Anja van Zantvoort (AB-lid PvdA Rijnland), 06-22799492, Anja.Zantvoort@vv.rijnland.net
 - Marga van der Tol (secretaris WNR) Margatol@gmail.com 06-42508739
 - Kees Buskermolen (AB-lid WN Rijnland), 06-53318163, K.Buskermolen@vv.rijnland.net

Let op: Marga wil eenmalige briefing organiseren om zienswijzes te schrijven. (voor 19 april)

Geachte lezer

Dijkgraaf en hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Rijnland zijn van plan de Nota Peilbeheer (2025) vast te stellen. Hierin is vastgelegd hoe Rijnland het peilbeheer wilt uitvoeren. Zie voor details onderstaande bijlage. Voorafgaand aan de vaststelling is eerst een ontwerp-nota opgesteld. Hierop is artikel 4.62 van de Invoeringswet Omgevingswet van toepassing.

Belanghebbenden kunnen bezwaren indienen op de ontwerp-nota. Onder vermelding van kenmerk 25.020915 en onderwerp: 'zienswijze nota peilbeheer' kan een zienswijze gestuurd worden naar: Dijkgraaf en hoogheemraden van het hoogheemraadschap van Rijnland, Postbus 156, 2300 AD te Leiden.

Elektronische zienswijzen kunt u sturen naar post@rijnland.net. Dit kan tussen 18 maart en 29 april 2025.

De definitieve stukken zijn in te zien via de Rijnlandse website ([Externe link:https://www.rijnland.net/actueel/bekendmakingen/](https://www.rijnland.net/actueel/bekendmakingen/))

(<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/wsb-2025-6341/terinzagelegging>) en via mijnoverheid.nl. Daarnaast kunt u de Nota fysiek inzien op ons kantoor aan de Archimedesweg 1 te Leiden. Maak hiervoor een afspraak via telefoonnummer 071-306

3494.

Vervolgstappen

Na de ter inzageperiode verwerken we de ontvangen zienswijzen. Vervolgens kan de Verenigde Vergadering de nota vaststellen, naar verwachting op 9 juli 2025. Tijdens de vaststelling wordt ingegaan op de ingediende zienswijzen. Aangegeven wordt in hoeverre deze zienswijzen aanleiding zijn geweest tot aanpassing van de Nota Peilbeheer.

Met vriendelijke groet,
namens dijkgraaf en hoogheemraden,
Mireille Wiegman, Resultaatmanager

14 maart 2025